

Като се взмие доволно рудата прѣнася се въ фабричитѣ, гдѣто почева металургическия процесъ. Споредъ Н. Златарскій (Период. Списание III, София), операцията се подраздѣля така:
„ а) въ виднитѣ; б) въ маданитѣ; и в) подъ самоковитѣ.

Виднитѣ или пещитѣ приличатъ много на каталонскитѣ. Тѣ сж малки и низки, направени отъ разни камъни и измазани съ глина. Долний диаметръ на пещитѣ не надминава 0.5 метръ; горний има само 25—35 см. Тѣ сж високи 1.5 — 2.5 метра; близу до тѣхъ се намиратъ доста голѣми мѣхове за распалване на горивото.

Откисляването на рудата става така: напълватъ най-първо виднята съ дървени вжглища и пушатъ мѣховетѣ въ дѣйствиe. Като се разгори и слѣгне добръ горивото, турятъ изново вжглища и дървени прѣти: послѣ пълнятъ пакъ съ вжглeнъ. Рудата изново прѣмита и очистена, мокрятъ и като тѣсто хвърлятъ отгорѣ въ виднитѣ. Надъ нея трупатъ пакъ вжглища и прѣти, а надъ тѣзи пакъ руда: това се продължава така нѣколко врѣме. Послѣ 6 часа, понеже откисляването трае толкова, испущатъ да истече сгурията и желѣзо съ цопината, като расвачъ (кюлче) остава въ виднята. Щомъ охладнѣе малко расвача, изважда се и очуква до като е горѣщъ. По този начинъ отъ 360 оки (единъ возъ) руда, добива се расвачъ отъ 120 оки сурово желѣзо съ цопината заедно. Първата операция е вече свършена, расвачитѣ се прѣнасятъ въ мадана. Направата на маданитѣ не се различава много отъ виднитѣ. И тѣ сж единъ видъ пещи. Тукъ съ помощта на вжглищата и мѣховетѣ, прѣобраща се суровото желѣзо въ ковко и се приготвява за самоковитѣ. Расвача, подложенъ на втората операция смалява се отъ 120 на 60 оки, чисто желѣзо.

Що сж самоковитѣ? — Самоковитѣ сж огромни желѣзни чукове, сѣкий на 150—200 оки тѣжкъ. Тѣхъ издига и спуща водата, която като пада съ голѣма бързина прѣзъ доста високъ и стѣрмъ улей, върти едно колело, отъ движение на което се издигатъ и спущатъ самокови. Горѣщи още, расвачитѣ се прѣнасятъ подъ самоковитѣ и извличатъ на прѣти и тѣсни плочи.

Третата и послѣдната операция е вече свършена.

Първоначалнитѣ видни и мадани били сж много по несъ-